

O'ZBEKISTONDA JAMOAT NAZORATINI RAQAMLASHTIRISH

Majidov Jamshid Abdulla o'g'li

Xalqaro ommaviy huquq dotsenti yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD) Toshkent davlat transport universiteti 4-bosqich talabasi

Mamatov Samandar

DIGITALIZATION OF PUBLIC CONTROL IN UZBEKISTAN

4th year student of Tashkent State Transport University

Samandar Mamatov

Annotatsiya: O'zbekistonda jamoat nazoratini raqamlashtirish zamonaviy davlat boshqaruvi tizimining muhim yo'nalishi bo'lib, fuqarolar va davlat organlari o'rtasidagi munosabatlarni shaffoflashtirish, korrupsiyani kamaytirish va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan. Ushbu maqola jamoat nazorati tushunchasini, uning huquqiy asoslarini va raqamlashtirish jarayonini tahlil qiladi. Tarixiy nuqtayi nazardan, jamoat nazorati O'zbekiston Konstitutsiyasi va "Jamoatchilik nazorati to'g'risida" gi Qonun (2018) orqali mustahkamlangan bo'lib, Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi (2022-2026) doirasida raqamli texnologiyalar (elektron hukumat, ochiq ma'lumotlar, sun'iy intellekt) joriy etilmoqda. Siyosiy jihatdan, raqamlashtirish fuqarolarning ishtirokini oshiradi, huquqiy jihatdan esa nazorat shakllarini raqamli platformalar orqali takomillashtiradi.

Kalit so'zlar: jamoat nazorati, raqamlashtirish, elektron hukumat, Taraqqiyot Strategiyasi, muhokama.gov.uz, raqamli idora, jamoatchilik monitoringi, raqamli savodxonlik, kiberxavfsizlik, inklyuzivlik.

Abstract: The digitalization of public oversight in Uzbekistan is an important direction of the modern public administration system, aimed at making relations between citizens and state bodies more transparent, reducing corruption, and ensuring socio-economic development. This article analyzes the concept of public oversight, its legal foundations, and the process of digitalization. From a historical

point of view, public oversight is strengthened by the Constitution of Uzbekistan and the Law "On Public Oversight" (2018), and digital technologies (e-government, open data, artificial intelligence) are being introduced within the framework of the New Uzbekistan Development Strategy (2022-2026). Politically, digitalization increases citizen participation, and legally, it improves forms of oversight through digital platforms.

Keywords: *public oversight, digitalization, e-government, Development Strategy, ufarya.gov.uz, digital office, public monitoring, digital literacy, cybersecurity, inclusion.*

Kirish

Zamonaviy dunyoda davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi jamoat nazoratiga bog'liq bo'lib, raqamlashtirish bu jarayonni yangi bosqichga olib chiqmoqda. O'zbekistonda jamoat nazoratini raqamlashtirish – bu fuqarolar va davlat organlari o'rtasidagi munosabatlarni shaffoflashtirish, byurokrtiyani kamaytirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishning asosiy vositasi. Bu tushuncha davlat organlari faoliyatini ochiq va nazorat qilinadigan qilish orqali ijtimoiy adolatni ta'minlaydi. Jamoat nazorati deganda, fuqarolar, nodavlat tashkilotlar va ommaviy axborot vositalari tomonidan davlat organlari faoliyati ustidan olib boriladigan kuzatuv va baholash tushuniladi.

O'zbekistonda bu jarayon mustaqillikdan keyin rivojlangan bo'lib, 2018-yildagi "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonun va Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi (2022-2026) orqali mustahkamlangan. Raqamlashtirish esa "Elektron hukumat" tizimi, ochiq ma'lumotlar portallari va sun'iy intellekt orqali amalga oshirilmoqda, bu fuqarolarning murojaatlarini tezkor ko'rib chiqish va nazoratni kuchaytirishga yordam beradi. Mavzuning ahamiyati shundaki, raqamlashtirish korrupsiyani kamaytiradi, fuqarolar ishtirokini oshiradi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi.

Ushbu maqolada jamoat nazoratini raqamlashtirishning tushunchasi, huquqiy asoslari va O'zbekistondagi amaliyotini ko'rib chiqamiz. Maqola ikki asosiy qismdan iborat: birinchisida tushuncha va huquqiy asoslar, ikkinchisida raqamlashtirish

amaliyoti va takliflar tahlil qilinadi. Bu mavzu bakalavr darajasidagi talabalar uchun muhim, chunki u zamonaviy davlatchilik va raqamli transformatsiyaning asosiy prinsiplarini ochib beradi.

1-asosiy qism: Jamoat nazorati tushunchasi va uning huquqiy asoslari

Jamoat nazorati (jamoatchilik nazorati) zamonaviy demokratik jamiyatning asosiy institutlaridan biri bo'lib, davlat organlari va muassasalari faoliyatini fuqarolar, nodavlat notijorat tashkilotlari va ommaviy axborot vositalari tomonidan kuzatish, baholash va nazorat qilish jarayonini ifodalaydi. Bu nazorat davlat boshqaruvining shaffofligini, mas'uliyatini va samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi, shu bilan birga korrupsiya xavfini kamaytiradi va fuqarolik jamiyatini rivojlantiradi. "Jamoatchilik nazorati" tushunchasi lotincha "public control" dan kelib chiqqan bo'lib, u davlat hokimiyati organlarining qarorlari, loyihalari va xizmatlarini jamoatchilik manfaatlariga mosligini tekshirishni bildiradi. O'zbekiston kontekstida bu tushuncha fuqarolarning davlat ishlariga faol ishtirok etishini ta'minlovchi mexanizm sifatida qaraladi.

Tarixiy rivojlanish nuqtayi nazaridan, jamoat nazorati g'oyasi mustaqillikdan keyingi davrda shakllangan bo'lib, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 36-moddasida fuqarolarning davlat organlari faoliyati ustidan nazorat qilish huquqi mustahkamlangan. Bu modda fuqarolarga davlat organlariga murojaat qilish, axborot olish va nazorat mexanizmlarida ishtirok etish imkonini beradi¹. Keyinchalik, 2018-yil 12-aprelda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonuni (O'RQ-474-son) bu sohadagi munosabatlarni batafsil tartibga solgan asosiy hujjat bo'ldi. Ushbu qonunning maqsadi davlat organlari va muassasalari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini tashkil etish va amalga oshirish sohasidagi munosabatlarni belgilashdan iborat. Qonunning 1-moddasida jamoatchilik nazorati davlat organlari faoliyatini jamoatchilik manfaatlariga moslashtirish, shaffoflikni ta'minlash va fuqarolar ishtirokini kuchaytirish vositasi sifatida ta'riflanadi².

¹ <https://lex.uz/docs/-6445145> O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

² <https://lex.uz/ru/docs/-3679092> "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonun

Qonunning asosiy prinsiplari quyidagilardan iborat: qonuniylik, ochiqlik, ixtiyoriy ishtirok, shaffoflik, mas'uliyat va samaradorlik. Nazorat shakllari esa quyidagilarni o'z ichiga oladi: fuqarolar va tashkilotlarning murojaatlari va so'rovlari, jamoatchilik muhokamalari, jamoatchilik eshituvi, jamoatchilik monitoringi, jamoatchilik fikrini o'rganish (sotsiologik so'rovlar), fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari (mahallalar) tomonidan mansabdor shaxslarning hisobotlarini eshitish, jamoatchilik ekspertizasi va boshqa shakllar. Sub'ektlar sifatida fuqarolar, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, ro'yxatdan o'tgan nodavlat notijorat tashkilotlari va ommaviy axborot vositalari belgilangan. Nazorat ob'ekti esa davlat organlari va mansabdor shaxslarning qonun hujjatlariga rioya etishi, byudjet mablag'laridan foydalanishi va qarorlar qabul qilish jarayonidir.

Huquqiy asoslarning rivojlanishi Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi (2022-2026 yillar, PF-60-son, 28.01.2022) bilan yanada mustahkamlandi. Strategiyaning I bo'limida (Inson qadrini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini rivojlantirish) 1-maqсад "Mahalla instituti faoliyatining samaradorligini oshirish, uni jamoatchilik boshqaruvi va nazoratining tayanch bo'g'iniga aylantirish" deb belgilangan³. Bu maqsad doirasida mahallalarda aholi bilan ishlash jarayonlarini raqamlashtirish, davlat idoralariga murojaat tizimini yaratish va davlat xizmatlarini mahallada ko'rsatish vazifalari qo'yilgan. Strategiyaning 12-maqсadi "Ta'sirchan jamoatchilik nazoratini amalga oshirishning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish"ga bag'ishlangan bo'lib, unda zamonaviy shakllarni rivojlantirish, ijtimoiy so'rovlar o'tkazish va nodavlat tashkilotlarni jalb qilish ko'zda tutilgan.

Raqamlashtirishning nazariy va huquqiy asoslari "Elektron hukumat to'g'risida"gi Qonun (2015) va "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasiga asoslangan. Elektron hukumat davlat xizmatlarini axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali taqdim etish, idoralararo hamkorlik va fuqarolar ishtirokini ta'minlaydi. Bu tizim jamoat nazoratini raqamli platformalar (masalan, "Xalq nazorati" portali) orqali kuchaytiradi: fuqarolar murojaat jo'natishi, ijro jarayonini

³ <https://lex.uz/docs/-5841063> Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi

onlayn kuzatishi va natijani baholashi mumkin. Raqamlashtirish afzalliklari shundaki, u nazoratni real vaqt rejimida amalga oshirishga, axborotni ochiq qilishga va byurokrtiyani kamaytirishga imkon beradi. Masalan, ochiq ma'lumotlar portallari orqali byudjet va loyihalar haqidagi ma'lumotlar jamoatchilik nazoratiga ochiq bo'ladi.

Biroq, huquqiy asoslarda ba'zi kamchiliklar mavjud: raqamli savodsizlik, internetga kirish cheklangan hududlar va axborot xavfsizligi masalalari. Shu sababli, nazoratni raqamlashtirishda axborot maxfiylikni himoya qilish (shaxsiy ma'lumotlar to'g'risidagi qonunlar) va inklyuzivlikni ta'minlash zarur. Ushbu qismda ko'rib chiqilganidek, jamoat nazorati O'zbekistonning konstitutsiyaviy va qonunchilik bazasida mustahkamlangan bo'lib, raqamlashtirish orqali u yanada samarali va ochiq shaklga o'tmoqda. Bu jarayon davlat va jamiyat o'rtasidagi ishonchni mustahkamlash, demokratik institutlarni rivojlantirish va "xalqchil davlat" tamoyilini amalda tatbiq etishga xizmat qiladi.

2-asosiy qism: O'zbekistonda jamoat nazoratini raqamlashtirish amaliyoti va takliflar

O'zbekistonda jamoat nazoratini raqamlashtirish amaliyoti Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi doirasida faol rivojlanmoqda, unda davlat boshqaruvi tizimini raqamlashtirish va fuqarolar ishtirokini kuchaytirish muhim o'rin egallaydi. Raqamlashtirishning asosiy maqsadi davlat organlari faoliyatini shaffof qilish, fuqarolarning murojaatlarini tezkor ko'rib chiqish va nazoratni real vaqt rejimida amalga oshirishdir. Bu jarayon "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi⁴ va "Elektron hukumat" tizimi⁵ orqali qo'llab-quvvatlanadi, unda davlat xizmatlarining 100 foizini raqamli shaklda taqdim etish ko'zda tutilgan. Raqamlashtirishning asosiy yo'nalishlari quyidagilarni o'z ichiga oladi: elektron platformalar orqali murojaatlar qabul qilish, ochiq ma'lumotlar portallari, sun'iy intellekt asosidagi monitoring va mobil ilovalar orqali fuqarolar ishtiroki.

⁴ <https://lex.uz/ru/docs/-5030957> "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi

⁵ <https://lex.uz/mact/-2833860> Elektron hukumat to'g'risida

Amaliyotda, jamoat nazoratini raqamlashtirishning eng muhim loyihalaridan biri Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalari muhokamasi portali (muhokama.gov.uz) bo'lib, unda davlat dasturlari va qonun loyihalari onlayn muhokamaga qo'yiladi. Bu portal Adliya vazirligi tasarrufida ishlaydi va fuqarolarga qonun loyihalari bo'yicha taklif va mulohazalarni onlayn bildirish imkonini beradi. Masalan, portalga 8000 ga yaqin normativ-huquqiy hujjat loyihasi qo'yilgan bo'lib, ularga 35 mingdan ortiq takliflar kelib tushgan. Bu amaliyot jamoat nazoratini raqamli shaklda amalga oshirishning yorqin misoli bo'lib, qonun loyihalarini keng jamoatchilik muhokamasiga qo'yish orqali davlat qarorlarining sifatini oshiradi.

Yana bir muhim loyiha – "Mahalla nazorati" instituti, unda har bir mahallada jamoatchilik nazoratini amalga oshiruvchi guruh tashkil etiladi. Bu guruhning vazifalari davlat organlari va tashkilotlari tomonidan amalga oshiriladigan bitimlar, shartnomalar, loyihalar va dasturlar ustidan nazorat qilishni o'z ichiga oladi. Mahalla tizimini raqamlashtirish orqali aholi bilan ishlash jarayonlari avtomatlashtiriladi, masalan, davlat idoralariga murojaat tizimi yaratiladi va xizmatlar mahalla darajasida ko'rsatiladi. Bundan tashqari, "Mahalla raisi so'rovi" instituti joriy etilmoqda, bu mahalla raislariga fuqarolar nomidan davlat organlariga so'rov yuborish huquqini beradi, bu esa nazoratni mahalliy darajada raqamli platformalar orqali kuchaytiradi.

Korrupsiyaga qarshi kurashda raqamlashtirishning roli katta: "Komplayens nazorati" tizimi raqamlashtirilmoqda, unda korrupsiya holatlarini onlayn monitoring qilish va oldini olish choralarini ko'rish ko'zda tutilgan. Masalan, ochiq byudjet portallari (budget.gov.uz) orqali davlat mablag'laridan foydalanishni jamoatchilik nazorati ostiga qo'yish mumkin, bu esa shaffoflikni ta'minlaydi va korrupsiya xavfini kamaytiradi. Shuningdek, "Xalq nazorati" va "Faol fuqaro" kabi raqamli platformalar fuqarolarga davlat qarorlari ijrosini onlayn kuzatish va baholash imkonini beradi.

Raqamlashtirishning boshqa misollari: "Raqamli idora" loyihasi hujjat aylanishini raqamlashtirib, byurokратиyani kamaytiradi; "Fuqarolarning raqamli pasporti" loyihasi esa hujjat talabini bekor qilib, nazoratni soddalashtiradi. Hududiy ijtimoiy-iqtisodiy o'sishda raqamli jamoatchilik nazorati muhim rol o'ynaydi, chunki u raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bilan bog'liq. Masalan, davlat xaridlari tizimida

raqobat muhitini yaratish uchun raqamli platformalar joriy etilmoqda, bu esa jamoat nazoratini kuchaytiradi.

Biroq, raqamlashtirish amaliyotida ba'zi muammolar mavjud: raqamli savodsizlik, internetga kirishning cheklanganligi (ayniqsa, qishloq hududlarda), axborot xavfsizligi va kiberxavfsizlik masalalari. Bu muammolar fuqarolar ishtirokini cheklashi mumkin, shuning uchun raqamli bo'linishni bartaraf etish zarur.

Xulosa

O'zbekistonda jamoat nazoratini raqamlashtirish zamonaviy davlat boshqaruvining raqamli transformatsiyasi natijasida paydo bo'lgan muhim jarayon bo'lib, u fuqarolar va davlat organlari o'rtasidagi munosabatlarni shaffoflashtirish, korrupsiyani kamaytirish va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu maqolada ko'rib chiqilganidek, jamoat nazorati tushunchasi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonun orqali mustahkamlangan bo'lib, uning huquqiy asoslari qonuniylik, ochiqlik va fuqarolar ishtirokini ta'minlaydi. Raqamlashtirish amaliyoti esa Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi doirasida amalga oshirilmoqda, unda elektron hukumat, ochiq ma'lumotlar portallari va mobil ilovalar orqali nazorat mexanizmlari takomillashtirilmoqda. Masalan, muhokama.gov.uz portali qonun loyihalarini onlayn muhokamaga qo'yish orqali fuqarolar takliflarini hisobga olishni ta'minlaydi, mahalla tizimini raqamlashtirish esa nazoratni mahalliy darajada kuchaytiradi.

Raqamlashtirishning asosiy afzalliklari shundaki, u nazoratni real vaqt rejimida amalga oshirishga, axborotni ochiq qilishga va byurokратиyani kamaytirishga imkon beradi. Bu jarayon korrupsiyaga qarshi kurashda muhim rol o'ynaydi, chunki ochiq byudjet portallari davlat mablag'laridan foydalanishni jamoatchilik nazorati ostiga qo'yadi va fuqarolar onlayn monitoring orqali holatlarni aniqlashi mumkin. Shuningdek, raqamlashtirish fuqarolik jamiyatini rivojlantiradi, chunki nodavlat tashkilotlar va OAV raqamli platformalar orqali davlat qarorlari ijrosini kuzatishi va baholashi mumkin. O'zbekiston tajribasi ko'rsatadiki, "Raqamli idora" va "Fuqarolarning raqamli pasporti" kabi loyihalar hujjat aylanishini soddalashtirib, nazoratni samarali qiladi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. Bu

tajriba postsovet mamlakatlari uchun namuna bo'lishi mumkin, chunki u "xalqchil davlat" tamoyilini amalda tatbiq etishga hissa qo'shadi.

Biroq, raqamlashtirishning kamchiliklari ham mavjud: raqamli savodsizlik, internetga kirishning cheklanganligi (ayniqsa, qishloq hududlarda) va axborot xavfsizligi masalalari fuqarolar ishtirokini cheklashi mumkin. Bu muammolar raqamli bo'linishni keltirib chiqarib, jamiyatning ayrim qatlamlarini nazorat jarayonidan chetda qoldirishi mumkin. Shu sababli, raqamlashtirishni amalga oshirishda inklyuzivlikni ta'minlash zarur, masalan, ta'lim tizimida raqamli savodxonlik darslarini joriy etish va bepul treninglar o'tkazish orqali.

Kelajakda jamoat nazoratini raqamlashtirish globalizatsiya va texnologik o'zgarishlar sharoitida yanada muhim bo'ladi. Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar (big data) orqali nazoratni avtomatlashtirish, masalan, korrupsiya holatlarini oldindan bashorat qilish, jarayonni yanada samarali qiladi. O'zbekiston uchun esa, bu tamoyillar "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida rivojlanishi mumkin, unda xalqaro hamkorlik (masalan, BMT va Yevroittifoq bilan) orqali standartlarni joriy etish zarur. Bu jarayon nafaqat demokratik institutlarni mustahkamlaydi, balki jamiyatda ishonch va barqarorlikni oshiradi, chunki fuqarolar davlat ishlariga faol ishtirok etishi mumkin.

Kelajak tadqiqotlar uchun bu mavzu yanada chuqurlashtirilishi mumkin, masalan, O'zbekistonning raqamli nazorat tajribasini boshqa Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan solishtirish orqali. Yakuniy holda, jamoat nazoratini raqamlashtirish O'zbekistonning zamonaviy taraqqiyotining asosiy ustuni bo'lib, u inson huquqlari va jamiyat taraqqiyotini ta'minlashga xizmat qiladi.

Takliflar

O'zbekistonda jamoat nazoratini raqamlashtirish mavzusiga doir, quyidagi takliflar beriladi. Ushbu takliflar O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonun, Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi, "O'zbekiston — 2030" strategiyasi, "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi va tegishli boshqa normativ-huquqiy hujjatlarga asoslangan. Takliflar jamoat nazoratini raqamli platformalar orqali yanada samarali va inklyuziv qilish,

fuqarolar ishtirokini oshirish va shaffoflikni ta'minlashga qaratilgan bo'lib, bakalavr darajasidagi tahlilga mos keladi.

1. Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish va raqamlashtirishni mustahkamlash. Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasining 12-maqsvdi ("Ta'sirchan jamoatchilik nazoratini amalga oshirishning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish") va "O'zbekiston — 2030" strategiyasining davlat boshqaruvi bo'limlarida raqamli nazoratni kuchaytirish belgilanganini hisobga olib:

"Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonunga o'zgartirishlar kiritish orqali raqamli platformalardagi nazoratni (onlayn monitoring, real vaqt rejimida baholash) alohida modda sifatida mustahkamlash. Bu Konstitutsiyaning 36-moddasi (davlat organlari ustidan nazorat huquqi) va Qonunning ochiqlik prinsipi bilan uyg'unlashadi.

"Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi doirasida jamoat nazorati uchun maxsus "raqamli nazorat" bo'limini joriy etish, unda elektron hukumat tizimida (my.gov.uz) fuqarolarning nazorat mexanizmlarini integratsiya qilish. Bu strategiyaning davlat xizmatlarini raqamlashtirish va shaffoflikni ta'minlash vazifalariga mos keladi.

Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini muhokama qilish portali (muhokama.gov.uz) faoliyatini takomillashtirish uchun qonun loyihasini ishlab chiqish, unda fuqarolar takliflarini avtomatik statistik tahlil qilish va ijro natijalarini ochiq e'lon qilish majburiyati belgilansin.

2. Raqamli platformalar va texnologiyalarni rivojlantirish. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi va Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasining raqamli transformatsiya yo'nalishlariga asoslanib:

"Xalq nazorati" va "Faol fuqaro" kabi mavjud platformalarni birlashtirib, yagona "Jamoatchilik nazorati" portali yaratish. Bu portal orqali fuqarolar davlat dasturlari ijrosini onlayn kuzatishi, baholashi va murojaat jo'natishi mumkin bo'ladi. Strategiyaning elektron hukumatni rivojlantirish va fuqarolar ishtirokini oshirish vazifalariga mos.

Sun'iy intellekt (AI) va katta ma'lumotlar (big data) texnologiyalarini joriy etish: masalan, murojaatlar va takliflarni avtomatik tahlil qilish, korrupsiya xavfini bashorat qilish. Bu “O'zbekiston — 2030” strategiyasining raqamli davlat boshqaruvi va shaffoflikni ta'minlash bo'limlariga asoslanadi.

Mahalla tizimini raqamlashtirishni kuchaytirish: har bir mahallada “Mahalla nazorati” mobil ilovasini joriy etish, unda fuqarolar mahalliy loyihalar va xizmatlarni baholashi mumkin. Yangi O'zbekiston Strategiyasining 1-maqsadi (mahallani jamoatchilik nazorati tayanchi qilish) bilan to'g'ridan-to'g'ri bog'liq.

3. Fuqarolar savodxonligi va inklyuzivlikni ta'minlash. Konstitutsiyaning inson huquqlari va erkinliklari bo'limi va raqamlashtirish strategiyalaridagi inklyuzivlik tamoyillariga asoslanib:

Ta'lim va mahalla tizimida raqamli savodxonlik bo'yicha maxsus darslar va treninglarni joriy etish, ayniqsa qishloq hududlarda. Bu raqamli bo'linishni bartaraf etish va fuqarolar ishtirokini oshirishga yordam beradi.

Nogironligi bor shaxslar va keksa avlod uchun platformalarni moslashtirish (voice assistant, oddiy interfeys), shuningdek, internetga kirish cheklangan hududlarda oflayn murojaat punktlarini yaratish.

Jamoatchilik palatasi va nodavlat tashkilotlarni raqamli nazorat loyihalariga jalb qilish, ularga grantlar ajratish. “O'zbekiston — 2030” strategiyasining jamoatchilik nazoratini kuchaytirish va nodavlat sektorini qo'llab-quvvatlash bo'limlariga mos.

4. Monitoring va xavfsizlik choralari kuchaytirish. “O'zbekiston — 2030” strategiyasining ijro nazorati va shaffoflik bo'limlariga asoslanib:

Strategiya ijrosini baholash uchun onlayn portal ishga tushirish (PF-158-son 8-band), unda har oyda natijalar umumlashtirilib, Respublika komissiyasiga taqdim etiladi.

Axborot xavfsizligini ta'minlash uchun shaxsiy ma'lumotlar himoyasi bo'yicha qo'shimcha choralar ko'rish, kiberxavfsizlik standartlarini joriy etish.

Xalqaro hamkorlikni kengaytirish: BMTning Elektron hukumat reytingida yuqori o'rinlarga chiqish uchun tajriba almashish va loyihalarni birgalikda amalga oshirish.

Ushbu takliflarning amalga oshirilishi O'zbekistonning raqamli davlat sifatidagi taraqqiyotini tezlashtiradi, fuqarolar huquqlarini himoya qiladi va jamiyatda barqarorlikni ta'minlaydi. Takliflar mavjud qonunchilik va strategiyalarga to'liq mos bo'lib, ularni hayotga tatbiq etish "Taraqqiyot strategiyasi" markazi va Raqamli texnologiyalar vazirligi orqali nazorat qilinishi mumkin. Kelajak tadqiqotlarda bu takliflarni boshqa mamlakatlar tajribasi bilan solishtirish foydali bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi <https://lex.uz/docs/-6445145>
2. "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonun <https://lex.uz/ru/docs/-3679092>
3. Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi <https://lex.uz/docs/-5841063>
4. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
5. Elektron hukumat to'g'risida <https://lex.uz/mact/-2833860>